

[illegible]

Onun hayatında dil, şiir ve toplumsal sorumluluk birbirinden ayrı alanlar olmadı. Çalışma hayatına 1969 yılında İstanbul’da başlayan şairimiz, bugün kardeşleriyle birlikte Almanya’da yaklaşık 50 kişinin istihdam edildiği bir işletmenin sahibidir. Ancak ticari hayatı, toplumsal ve kültürel sorumluluk duygusunun önüne geçmedi. Almanya’ya yerleşen Süryani toplumunun karşı karşıya kaldığı sorunları yakından izledi; toplumun örgütlenmesi, kültürel değerlerin korunması ve dayanışma duygusunun güçlenmesi amacıyla çeşitli dernek ve federasyonların kuruluşunda öncü ve aktif roller üstlendi.

Onun şiir serüveni de bu bağın içinden gelişti. Yaklaşık kırk yıl boyunca klasik Süryanice ve Surayt Süryanicesiyle kaleme aldığı şiirlerini bir araya getirerek 650 sayfalık kapsamlı bir kitapta topladı: ܟܝܬܐܐ ܟܠܐ - Gazo d-Şroro (Gerçeğin Hazinesi).

Kitabın sayfalarında yalnızca bir şairin kişisel dünyasını değil, göçle birlikte yerinden edilen bir toplumun duygularını da bulmak mümkündür. Yurt özlemi, gurbetin açtığı yaralar, toplumsal çözülme, kültürel değerlere sahip çıkma, birlik ve dayanışma gibi temalar şiirlerin temel damarlarını oluşturur. Bu yönüyle Malfono Hapsuno Bahho'nun şiiri, yalnızca bireysel bir duyarlılığın ifadesi değildir; aynı zamanda bir toplumun yaşadıklarını, kaygılarını, özlemlerini ve geleceğe ilişkin umutlarını dile taşıma çabasıdır.

Süryani edebiyatının, özellikle çağdaş şiir alanında karşı karşıya olduğu sorunlardan biri, üretilen şiirlerin yeterince birikime dönüşmemesi ve geniş bir edebî dolaşıma girememesidir. Bu nedenle bir şairin onlarca yıllık şiir birikimini bir kitapta toplaması, yalnızca kişisel bir yayın faaliyeti olarak görülmemelidir. Böyle çalışmalar, dilin yaşamasına, şiir hafızasının oluşmasına ve gelecek kuşakların kendi edebî miraslarıyla bağ kurmasına katkı sağlar.

Bu açıdan **Gazo d-Şroro**, yalnızca hacimli bir şiir kitabı değildir. Klasik Süryanice ile Surayt Süryanicesini aynı şiir dünyasında buluşturması, bireysel duygularla toplumsal hafızayı yan yana getirmesi ve gurbetin içinden yurt duygusunu yeniden kurması bakımından dikkate değer bir çalışmadır.

Bazen bir kitabı tanıtmak, yalnızca kitabın sayfalarından söz etmek değildir. Bazen kitabın arkasındaki hayatı, birikimi, hafızayı ve suskunlukları da konuşmak gerekir.

Bugün tanıtmaya çalıştığım **ܡܝܬܐ ܕܗܙܝܢܐ - Gazo d-Şroro (Gerçeğin Hazinesi)** benim için böyle bir kitap. Başlığın kendisi bile üzerinde düşünmeye değer. **ܡܝܬܐ** - gazo, hazine; **ܕܗܙܝܢܐ - şroro** ise gerçek ve gerçeklik anlam alanlarını çağrıştırır.

Dolayısıyla bu başlık bizi daha ilk anda önemli bir soruya götürüyor: **Bir şairin gerçeği nedir ve onun hazinesi nerede saklıdır?**

Bence bunun cevabı yalnızca kitapta değildir. Bazen bir şairin hazinesi doğduğu topraklardır. Bazen çocuklukta duyduğu bir kelimedir. Bazen artık uzaklarda kalan bir sokağın kokusudur. Bazen kaybedilmiş insanların yüzüdür. Bazen kilisenin çanı, bazen annenin sesi, bazen köyün sessizliği...

Ve bazen bütün bunların içinde hâlâ canlı kalmaya çalışan bir dildir.

Malfono Hapsuno Bahho'nun şiir dünyasına baktığımızda, uzun yıllara yayılan bir söz ve şiir birikimi taşıdığını görüyoruz. Daha 1980'li yıllarda yayımlanan eserlerde söz yazarı olarak karşımıza çıkıyor; 1988'de Midyat üzerine bir eserin söz yazarı olarak adı geçiyor. 1997 tarihli “Suryoyo no” eserinde ise Turabdin, Bethnahrin, Süryani kimliği ve toplumsal hafıza gibi temalar açık biçimde görülüyor.

Bu nedenle onu yalnızca şiir yazan biri olarak değil, uzun yıllar boyunca kendi toplumunun duygularını kelimelere taşıyan bir şair olarak görmek gerekir. Çünkü şiir yalnızca güzel söz söyleme sanatı değildir. Şiir, insanın ne gördüğünden çok, **gördüğüne nasıl baktığını** gösterir.

Herkes aynı sokağın içinden geçebilir. Ama herkes o sokağın taşıdığı hafızayı aynı şekilde göremez. Herkes bir memleketten ayrılabilir. Ama herkes ayrıldığı memleketi aynı derinlikte taşımaz. Herkes bir dili konuşabilir. Ama herkes o dilin içinde saklanan dünyayı fark etmeyebilir.

Şairin farkı biraz da burada başlar. Şair, kelimenin yalnızca bugünkü anlamını değil, onun taşıdığı geçmişi de duymaya çalışır.

Yurt bazen bir coğrafyadan daha fazlasıdır. Süryani toplumunun yakın tarihine baktığımızda, yurt meselesinin yalnızca coğrafi bir mesele olmadığını görüyoruz. Yurt; köylerdir, manastırlardır, kiliselerdir. Ama yalnızca bunlar değildir. Yurt, aynı zamanda dildir. Bir kelimeyi söylediğinizde çocukluğunuzun dünyası yeniden kurulabiliyorsa, o kelime artık yalnızca bir kelime değildir; bir tür hafızadır.

Bu nedenle diasporada yaşayan bir insan için memleket özlemi çoğu zaman toprağın özlemiyle sınırlı kalmaz. İnsan bazen doğduğu evden çok, o evde konuşulan dili özler. Annesinin sesini, köyünün söyleyişini, unutulmaya yüz tutmuş bir kelimeyi özler.

Şiir işte burada önemli bir iş görür: Kaybolmakta olanı yeniden görünür kılar.

Bu yüzden Malfono Hapsuno Bahho'nun şiirlerinde yurt duygusunu yalnızca nostalji olarak okumamak gerekir. Nostalji geçmişe bakar. Şiir ise geçmişten bugüne bir soru taşır: Biz neyi kaybettik ve neyi hâlâ koruyabiliriz? Şair sevdiği topluma yalnızca övgü mü sunmalıdır?

Bence şiirin daha zor ve daha değerli taraflarından biri burada ortaya çıkar. Bir insan kendi toplumunu gerçekten seviyorsa, yalnızca onun güzel taraflarını anlatmakla yetinmeyebilir. Bazen yanlışları da söylemek zorunda kalabilir. Çünkü eleştiri ile küçümseme aynı şey değildir. Bir

toplumu küçümsemek onun değerini reddetmektir. Ama bir toplumun içindeki yanlışları görmek ve bunların düzelmesini istemek başka bir tutumdur.

Kıskançlık... Bencillik... Kişisel çıkar... Samimiyetsizlik... Birbirinin emeğini küçümseme... Küçük hesaplar uğruna ortak değerleri zedeleme...

Bunlar herhangi bir toplumun karşılaşılabileceği sorunlardır. Şair bunları dile getirdiğinde topluma zarar vermek zorunda değildir. Tam tersine, kendisine bakabilmesi için toplumun önüne bir ayna koyabilir. Şiirin toplumsal sorumluluğu biraz da burada başlar.

Şair toplumun sözcüsü olmak zorunda değildir. Ama toplumun vicdanında yankılanabilecek soruları dile getirebilir. Ve bazen en önemli soru şudur: **Biz birbirimize ne yapıyoruz?**

Çünkü dışarıdan gelen tehditleri konuşmak kolaydır. Asıl zor olan, insanın kendi içindeki kırılmaları görebilmesidir. Bir toplumun geleceğini yalnızca dış şartlar belirlemez. İçindeki dayanışma, güven, adalet duygusu ve birbirine karşı samimiyeti de belirler. Bu nedenle bir şairin kendi toplumundaki olumsuzluklara işaret etmesi, bunu hakaret veya küçümseme amacıyla değil, iyileştirme kaygısıyla yapıyorsa, edebiyatın önemli görevlerinden birini yerine getirebilir.

Şiir neden hâlâ gereklidir?

Bugün görüntünün, hızın ve tüketimin çok güçlü olduğu bir çağda yaşıyoruz. Bir haber birkaç saniyede unutulabiliyor. Bir görüntü milyonlarca insana ulaşabiliyor ama aynı hızla kaybolabiliyor.

Şiir ise başka türlü çalışıyor. Şiir insandan durmasını istiyor. Bir kelimenin üzerinde düşünmesini... Bir duyguyu hemen tüketmemesini... Bir acıyı başkasının acısı olarak değil, biraz da kendi acısı gibi hissetmesini...

İşte bu nedenle edebiyatın toplumsal rolü yalnızca belge tutmak değildir. Edebiyat, hafızanın duygusal tarafını korur. Tarih bize ne olduğunu anlatabilir. Ama şiir bazen insanların olan biteni nasıl yaşadığını anlatır. Bu önemli bir farktır. Çünkü bir toplum yalnızca olaylardan oluşmaz. Bir toplumun korkuları, umutları, özlemleri, kırılganlıkları ve ihmalleri vardır. Bütün bunların da bir dili vardır. Şair o dili bulmaya çalışır.

Klasik Süryanice ile Surayt

Malfono Hapsuno Bahho'nun çalışmasını ayrıca önemli kılan noktalardan biri de Süryani şiir hafızasının farklı dil katmanlarıyla ilişki kurmasıdır.

Klasik Süryanice, yüzyılların edebî ve düşünsel mirasını taşır. Surayt ise günlük hayatın, ailelerin, köylerin, glerin ve yaşayan hafızanın sesini taşır. Bunları birbirinin rakibi gibi görmek yerine, aynı kültürel hafızanın farklı damarları olarak görmek gerekir. Çünkü dil yalnızca kelime hazinesi değildir. Dil, bir toplumun dünyayı nasıl gördüğünün de kayıdır.

Bir dilin eski biçimini korumak önemlidir. Ama o dili bugünün insanının duygularıyla konuşturmak da aynı derecede önemlidir. Bu açıdan şiir, geçmiş ile bugün arasında bir köprü kurabilir. Belki de bugün ihtiyaımız olan şey tam olarak budur: Geçmişi dondurmak değil, geçmişin içindeki canlı özü geleceğe taşıyabilmek.

Bu nedenle - Gazo d-şroro başlığını yalnızca edebî bir başlık olarak görmüyorum.

Bir şairin gerçek hazinesi nedir?

Bence sadece yazdığı şiirler değildir. Onun asıl hazinesi, yıllar boyunca biriktirdiği bakışıdır. Grdkleridir. Kaybettikleridir. zledikleridir. Sevdikleridir. Kırıldıklarıdır. Ve bütün bunlara rağmen söylemeye devam ettikleridir...

Bir şairin gerçeği her zaman yüksek sesle söylediği şeylerde bulunmaz. Bazen söylemediği ama şiirinin arasından hissettirdiği şeydedir.

Bazen bir memleket adında... Bazen bir anne sözünde... Bazen bir köy isminde... Bazen unutulmuş bir kelimede... Bazen de topluma yneltiymiş sessiz bir soruda saklıdır. İşte bu yüzden şiir yalnızca geçmişi hatırlama işi değildir. **şiir, unutmaya karşı tutulmuş bir nöbettir.**

Malfono Hapsuno Bahho'nun şiir dünyasına baktığımızda, onun üretiminin yalnızca kitapla sınırlı kalmadığını da görüyoruz. Adı yeni müzik çalışmalarında söz yazarı olarak karşımıza çıkıyor. Çeşitli eserlerde söz yazarı ve besteci olarak kredilendirilmiş olması da bu üretim farklı biçimlerde yaşamaya devam ettiğini gösteriyor. Bu bana önemli bir şeyi hatırlatıyor: **Gerçek edebî birikim zamanla susmaz; biçim değiştirerek yaşamaya devam eder.**

Bazen kitapta yaşar. Bazen şarkıda. Bazen bir insanın hafızasında. Bazen başka bir şairin dilinde. Bazen de geç bir insanın kendi diline yeniden ilgi duymasına vesile olarak...

Bir şairin topluma bırakabileceği en büyük miras belki de budur: Kelimeleri tüketmemek, onlara yeniden hayat vermek.

Malfono Hapsuno Bahho'nun **ܟܠܝܬܐ ܟܠܐ** - **Gazo d-Şroro** adlı kitabını tanıtırken aslında biraz da kendi geçmişimizi düşünüyoruz.

Nereden geldiğimizi... Neyi özlediğimizi... Hangi kelimeleri kaybettiğimizi... Hangi değerleri koruyabildiğimizi... Ve belki de en önemlisi, birbirimize nasıl davrandığımızı...

Çünkü bir toplumun geleceği yalnızca geçmişini ne kadar övdüğüyle değil, geçmişinden ne kadar ders çıkarabildiğiyle de ilgilidir. Şiir bize bunu hatırlatabilir. Bize hem kendimizi sevdirebilir hem de kendimize bakmaya zorlayabilir. Hem yurdumuzu özletebilir hem de yurdun yalnızca toprak olmadığını gösterebilir. Hem dilimizi koruyabilir hem de dilin içindeki düşünceyi yeniden uyandırabilir.

Bu bakımdan **ܟܠܝܬܐ ܟܠܐ** - **Gazo d-Şroro**, bir şiir kitabından daha fazlası olarak okunabilir: Bir hafıza... Bir özlem... Bir dil... Bir iç hesaplaşma... Ve bütün bunların içinden gerçeği yakalama arayışı.

Belki de bir şairin bırakabileceği en değerli miras budur: İnsanlara ne düşüneceklerini söylemek değil; onların yeniden düşünmelerini sağlayacak kelimeleri bırakmak.

Çünkü şiir dünyayı her zaman değiştirmeyebilir. Ama bazen insanın dünyaya baktığı gözü değiştirir. Ve bazen bir toplumun yeniden kendisine bakabilmesi için bundan daha büyük bir başlangıç olamaz.

Süryani edebiyatına yeni bir soluk kazandıran değerli Malfono Hapsuno Bahho'yu yürekten kutluyorum. Kendisine bundan sonraki üretimlerinde sağlık, huzur ve yeni ilhamlar diliyorum.

Yusuf Beğtaş

www.karyohliso.com